

A fejezet háttere: Az oktatásnak ugyan fontos célja, hogy támogassa a tanulók képességét a morális ítéletalkotásra, de nem merülhet ki csupán a morális alapelvek propagálásában. Amire szükség van, az a nézőpontváltás, a morális alapelvek átgondolására való képesség, illetőleg az a képesség, hogy saját álláspontunkat képesek legyünk vitára bocsátani.

Célok

A fejezet végére::

- ✓ a tanulók képessé válnak jól megalapozott értékítéleteket alkotni (a tárgyalt témában) és értékítéleteiket mások véleményével ütköztetve megvitatni és képviselni.

Tartalom

- ✓ Etikai alapelvek és kritériumok, különösen az emberi jogok
- ✓ Személyes és empatisz nézőpontváltás
- ✓ Saját értékítéletünk megalkotása és saját álláspontunk megvitatása

Módszerek

- ✓ Nézőpontváltás
- ✓ Olyan gyakorlatok, amelyek segítségével bizonyos általános etikai alapelveket konkretizálni tudunk és kötni tudjuk őket a tárgyalt témához
- ✓ Olyan gyakorlatok, amelyek segítségével megtanuljuk bemutatni, alátámasztani és megvitatni saját álláspontunkat és értékítéletünket

Átvezetés a 3. fejezetből

Emlékeztessük a tanulókat arra a legutóbbi alkalomra, amikor találkozhattak egy vendéggel és sok mindent megtudhattak a menekültek tapasztalatairól és helyzetéről. Ha a személyes találkozás révén képesek vagyunk magunkévá tenni más emberek nézőpontját, jobb válaszokat találunk arra a kérdésre, hogy mire van az embereknek szüksége és melyek a jogaik. A kérdés most az, hogy melyek ezeknek az embereknek a legitim jogai és hogyan tudunk jól együtt élni.

#1. lépés

Nézőpontváltás: Mi lenne, ha...?

Kérjük meg a tanulókat, hogy először önállóan gondolják át a kérdéseket (kérdések → **tanulói munkalapok**):

- ✓ Elképzelem, hogy más országból menekültem ide. Mi lenne különösen fontos számomra? Mire lenne szükségem ahhoz, hogy biztonságban megérkezsem új hazámba, hogy hozzá tudjak járulni új társadalmamhoz, és hogy jól együtt tudjak élni az itteni emberekkel?
- ✓ Mire vágnék menekültként? Mihez lenne jogom, mit várhatnék el?

Kérjük meg a tanulókat, hogy a kérdések önálló átgondolása után alkossanak csoportokat.

A tanulók csoportosan vitassák meg mindazt, amit önállóan átgondoltak, és közösen szövegezzenek meg egy „menekültjogi kartát” (flipchart, powerpoint, stb. használatával). Ez lehet egy egyszerű írásbeli lista, amely felsorolja a menekültek jogait, vagy meg is jeleníthetik azokat rajzok/szimbólumok segítségével (a rendelkezésre álló idő függvényében).

Ezt követően minden csoport mutassa be a maga menekültjogi kartáját és fejtse ki, hogy miért vették föl a listára ezeket a jogokat és mit is értenek alattuk. Ha voltak véleményeltérések a csoporton belül, mindenképp mondják el azt is.

Rövid átgondolás:

- ✓ Mit vettünk észre?
- ✓ Van-e valami (pl. egy adott jog), ami különösen fontos mindannyiunknak?
- ✓ Vannak-e nézőpontbeli eltérések? Például lehetséges, hogy valaki nem ért egyet abban, hogy egy bizonyos jog egyáltalán létezik-e, vagy hogy egy adott jogot mennyire átfogóan lehet értelmezni.
- ✓ Meghallgattuk, hogy a menekültek maguk mit gondolnak fontosnak. Egyezik ez azzal, amit mi magunk megfogalmaztunk a menekültek alapvető jogaiként?

#2. lépés

Milyen alapvető jogai vannak a menekülteknek?

Ebben a lépésben olyan videók közül választhatunk ki egyet, amelyekben a menekültek alapjogai kerülnek tematikus módon bemutatásra.

David Miliband (a Nemzetközi Megmentési Bizottság Elnöke) TED-előadásában sok átgondoltni- és megvitatnivalót kínál, de nem mindig könnyű követni egyrészt az előadás hossza (18 perc), másrészt az előadó nyelvezete miatt. A menekültek jogai szempontjából különösen érdekes az, amit 07:10-től („What I will to tell you today”) 09:00-ig („Who are victims of terror”, majd taps) elmond, ugyanis David Miliband itt kifejt „négy megoldást”, amelyek bizonyos jogokhoz kapcsolódnak (ezek az oktatáshoz való jog, a munkához való jog, a pénzügyi támogatáshoz való jog, valamint a veszélyekkel szembeni védelemhez való jog).

A másik két videó (animáció) sokkal rövidebb, csupán bemutatják a menekültek jogait a genfi menekültügyi egyezmény alapján.

Az alábbi ötperces videó (animáció) alapvetően az emberi jogokat mutatja be. Ha ezt a videót választjuk, a tanulóknak az összes emberre vonatkozó emberi jogokat a menekültek konkrét helyzetére kell alkalmazniuk.

1. Mutassuk meg a videót és kérjük meg a tanulókat, hogy figyeljenek arra, hogy a menekültek milyen jogait említik a videóban.

2. Megbeszélés: A menekültek milyen jogait említik a videóban? Az itt említett jogok hogyan viszonyulnak a tanulók által az 1. lépésben összegyűjtött jogokhoz (hasonlóságok/különbségek)?

3. A rendelkezésre álló időtől függően és annak fényében, hogy hogyan ítéljük meg az osztály tudásszintjét, az alábbi kérdéseket is feltehetjük (kérdések → **tanulói munkalapok**):

- ✓ (Becslések szerint) a menekültek ezen jogai milyen mértékben érvényesülnek hazánkban? Mely vonatkozásokban tudnánk (vagy tudna hazánk) többet tenni a menekültek jogainak érvényesülése érdekében?
- ✓ Melyek azok a jogok, amelyeket a helyi közösségek bizonyos tagjai visszautasítanak? Mi lehet az oka ennek az elutasításnak, és vajon mennyire lehet indokolt?
- ✓ Milyen értékeket fejezek ki, amikor a menekültek ezen jogai mellett kiállok vagy amikor elutasítom azokat?

#3. lépés

Szerepjáték: Hogyan szeretnénk együtt élni?

Helyzet: (helyzet → **tanulói munkalapok**)

1. Néhány héttel ezelőtt az X-város nevű kisvárosban 400 férőhelyes menekültszállót alakítottak ki. Sok családnak kisgyermekei vannak.
2. Már a menekültek beköltözése előtt polgári kezdeményezés indult („Menekültek Menjetek máshova!”), amely kifejezetten ellenzi a menekültszállítás működését. A mozgalom felhívja a figyelmet a növekvő bűnözésre és az egyéb, a menekültekkel összefüggésbe hozott veszélyekre, és azt követeli, hogy X-város inkább a saját lakosságáról gondoskodjék. X-városban ugyanis vannak szociális problémák. Ha az ember nem tudja megakadályozni a menekültszállítás létrehozását, akkor védje meg a polgárokat legalább a menekültekkel szemben.
3. Ugyanakkor létrejött egy, a menekülteket segítő önkéntes csoport („Menekültek: Isten hozott benneteket!”) a menekültek támogatására és a menekültek, illetőleg a helyiek közötti jó kapcsolatok elősegítésére. Rámutatnak, hogy a menekülteknek vannak bizonyos alapvető jogai, és arra is, hogy X-városban mindenkinek hasznára lehet az együttélés.
4. Az utóbbi időben előfordultak bizonyos lopások, amelyek elkövetésével a menekülteket vádolták. A menekültszállítás szomszédságában lakók közül néhányan panaszkodnak a menekültszállítás zajára és a termelődő szemétre, miközben terjed a pletyka a városban, hogy a menekültek egynémelyike „nagyon gyanúsán” viselkedik és veszélyesnek tűnik a városban jártában-keltében. Ugyanakkor néhány menekült is panaszkodott már, hogy nem szolgálják ki a boltokban vagy inzultálják az utcán. azt mondják, nagyon nehéz barátságos kapcsolatot teremteni a helybeliekkel.
5. X-város polgármestere szeretné megelőzni a konfliktusok elharapózását, ezért kerekasztal-beszélgetést hirdet. Meghív két-két képviselőt mind a „Menekültek: Menjetek máshova!” mozgalomtól, mind pedig a „Menekültek: Isten hozott benneteket!” segítői körtől, de ugyanígy meghív két, a menekültszállítás szomszédságában lakó helybélit, illetve két menekültet is. A kerekasztal-beszélgetés kulcskérdése a következő: „Hogyan szeretnénk együtt élni X-városban? Kinek milyen jogai és kötelezettségei vannak? Milyen konkrét lépésekben állapodunk meg jövőbeni együttélésünk érdekében?” A

beszélgetést a polgármester moderálja. Mindenki elmondhatja saját nézőpontját, de a többi résztvevőt gyalázni vagy sértegetni nem szabad.

Az eljárás

Alakítsunk öt csoportot:

1

- ✓ Az 1. csoport kinevezi a csoport egy tagját, aki a polgármestert alakítja, és tanácsokkal látja el a „polgármestert” a kerekasztal-beszélgetés előkészítéséhez. Minthogy a kerekasztal-beszélgetés során a polgármesterre igen nehéz feladat hárul, javasoljuk, hogy ezt a szerepet vállaljuk magunkra, de ebben az esetben is konzultálhatunk a tanulók csoportjával arról, hogy hogyan moderáljuk a kerekasztal-beszélgetést.
- ✓ A 2., 3., 4. és 5. csoport („Menekültek: Menjetek máshova!”, „Menekültek: Isten hozott benneteket!”, a környékbeli lakók; valamint a menekültek) mindegyike kinevez két-két képviselőt, akik majd részt vesznek a kerekasztal-beszélgetésben, és együtt megbeszélik, milyen álláspontokat és követeléseket kell képviselniük a kerekasztal-beszélgetés során.

2

A kerekasztal-beszélgetés során a többi tanuló nézőként és hallgatóként játszik szerepet.

A kerekasztal-beszélgetés átgondolása (kérdések → **tanulói munkalapok**):

3

Nézők:

Mit vettünk észre? Milyen stratégiát követtek a résztvevők? Kifejeztek-e bármiféle előítéletet, vagy becsméreltek-e, gyaláztak-e bárkit? A menekültek és a helybeliek milyen jogai és kötelezettségei kerültek említésre? Mely érveket találtam meggyőzőnek és melyeket kevésbé? Sikerült-e megállapodásra jutni, vagy valamelyik résztvevő álláspontja jobban érvényesült a többiekénél? A közösségen belüli együttéléssel kapcsolatban milyen koncepciók fogalmazódtak meg kézzelfoghatóan?

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői:

Hogy éreztem magam szerepemben? Hogyan éltem meg azt, ha esetleg olyan álláspontot kellett képviselnem, amelyet „a valós életben” nem osztok? Képes voltam meggyőzni a többieket (és hogyan)? Változott a gondolkodásmódom (és ha igen, miért)? Elégedett vagyok az eljárással és az eredménnyel (és ha nem, mit hiányolok vagy mi zavart)? Ha megismételhetnénk a vitát, hogyan vezetném elő az érveimet, és milyen álláspontot tennék magamévá a tárgyalt ügyekkel kapcsolatban?

Felhívás továbbgondolásra

Mondjuk el a tanulóknak, mi lesz ebben a fejezetben az elgondolkodtató feladat (elgondolkodtató feladat → **tanulói munkalapok**). A következő fejezetig légy szíves és:

Írd le, mi az a legfontosabb három jog, amelyről semmi szín alatt nem mondanál le akkor sem, ha menekültként kellene élned egy idegen országban.

Fényképezz le olyan tárgyakat/szimbólumokat, amelyek ezeket a jogokat jelenítik meg.

Összefoglalás és átvezetés

Kérjük meg a tanulókat, hogy mondják el néhány mondatban, mit tanultak ebben a fejezetben.

Miután néhány tanuló már mondott valamit a kérdésről, mi is összefoglalhatjuk az elhangzottakat saját szavainkkal (ld. fenn a fejezet céljait).

Ezt követően elmondhatjuk, mivel folytatjuk a következő fejezetben: „**Legközelebb az előítéletekkel és mások becsmérélsével, gyalázásával fogunk foglalkozni.**”

TOVÁBB AZ 5.FEJEZETRE